

עין משפט נר מצוה

צטוט	ג א מיי פ"ח מהל' יו"ט
שאי	הלכה י סמג לאחין עה
מדל	טו"ש"ע א"ח ס"י מקל' ספק יב:
מכיו	ד ב מיי שם ופ"א מהל' שמיטין
לפני	הלכה ה סמג שם ועשין קמת טו"ש"ע שם
מהנ	ספק יא:
שנוכ	ה ג מיי פ"ח מהל' יו"ט
דאס	הלכה י סמג לאחין עה
ליכא	טו"ש"ע א"ח ס"י מקל' ספק יב:
צריך	ו ד מיי פ"ג מהל' שמיטין הל' ט:
מות	ז ה מיי שם פ"א הלכה ה:
כוכב	ח ו מיי שם הלכה ז:
ותק	ט ז מיי שם פ"ג הלכ' ט:
שאי	י ח מיי שם פ"ה הל' ה:
כדור	יא ט מיי פ"ג מהל' עבודת כוכבים הל' ד:
והנך	
ולא	

רבינו חננאל

וסטריטיות מותרות.

ישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחזיפה בהן דררים וסטריטיות אסורות.

רלית נגר בר נגר דיפרקינה.

פי' למה עובר כוכבים שחזיפה באבני מרקוליס הדריכים ומתורות. והלא קשיא עלה הא דאמר תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה עולמית ואין חרש בר חרש כלומר אין חכם בן חכם יכול לפרק ד הקשיא: אמר רב ששת אנא לא חכם ולא בן חכם. והנני מפרקה. האי תנא דמיתיב סבר בעינן תקרובת במהה כעין תקרובת פנים בקדש. אבל תקרובת אבנים לאו תקרובת היא. וכן עוד איתני דא מתניתא מתליעין ומהמין בשביעית ואין מתליעין ומהמין במועד (א) ובין בשביעית ולית נגר בר נגר דיפרקינה. פי' מתליעין עוקרין התולעין מן האילן בחורמש או בקדרום. מזהמין משקן את האילנות מימ וזבל. ומהליעין עוקרין התולעין ומגומין קוצצין בדי האילן וסכין מקום הקציצה חסר כדי שלא יכהו שוקר וימות האילן. אמר רבינא אנא לא נגר ולא נני נגר ומפרקינה לה מאי קושיא לא אילנא אמאי קא שרי בשביעית ואסור במועד. שביעית דמלאכה קא אסר רחמנא הני לאו מלאכה נינהו מועד דאפילו טרחא נמי אסיר.

הני נמי טרחא נינהו: ואי זיהום אגזיוס קשיא ליה אמאי זיהום בשביעית וזיהום בשביעית שרי. וגזיוס אסור. וזיהום אוקומי אילנא שהוא זיבול להאכיל וזהמא את האילן שלא ימות שרי. גזיוס שהוא חיתוך הזמורות להחליף אחרים תחתיהן להברות האילן ולהפריחו הוא ואסור. אלא הא קשיא ליה ועלה אמר לית נגר ובר נגר דיפרקינה. איני ודויהום בשביעית שרי. והא תנינן מזהמין הנגיעות וכוברין אותם. וקוטמין אותם. פי' מפני הצנח שלא ימותו שדיין נגיעות קטנות הן. ועושין להם בתים. פי' חופרין להן נקעין בעקריהן שיתקבצו בהן המים ומשקין אותם עד ראש השנה. עד

נ:

ציטול לא כריך ומותר בלא ציטול דלא דמי לתקרובת מוצח ובתקרובת שאינו כעין פנים לא צעי ציטול ואי נוי של עבודת כוכבים היו ולגוי מדליקים אותן ושייך להו ציטול כעבודת כוכבים עזמנה מכל מקום מכיון שבינן הכומר אין לך ציטול גדול מזה דשזב אינו רוזה להדליקן

לפני עבודת כוכבים אלא ליהנות הוא מהן ולזכורו נוטלן ותמיכות של שעוה שנותנין נמי לעבודת כוכבים מותרות דאפילו נוי ליכא ותקרובת כעין פנים ליכא ואין הקדש לעבודת כוכבים ולא כריכי ציטול וככרות שמציאין דורון מותרין שהרי אין מציאין לעבודת כוכבים כי אס לשמשים ^א ולכומרים ותקרובת עבודת כוכבים לא הוו שאין דרכן להאכיל לעבודת כוכבים כדורות ראשונים כך נראה לר"י והקנ מלבושי כומרים נוי שלהם הוא ולא של עבודת כוכבים ומותרין בלא ציטול וכן כלי שקורין קלי"א אין משמשין בו לעבודת כוכבים אבל אותן כלי מחסה שמקטרין בו אסור משום משמשי עבודת כוכבים ונריך ציטול משום שמקטרין בו לעבודת כוכבים ומכירתו לאו היינו ציטולו דקיימא לן כדנבן דלגיג ארדצי צמתני' (דף נג.) במכרה או כשמשכנה ואמרי לא ציטל והוא הדין למשמשי עבודת כוכבים שאינן צטלים בךך וכן כל כלי רבינו שמואל צס רבינו שלמה משמע מתוך פירושו שהמיר הככרות לפי שאין עושין אותן תקרובת הא אס היו מציאין אותם לשם עבודת כוכבים היו אסורין ובעין פנים הוא שהוא רלוי להקריב לפנים דממיל למנחת מאפה תנור ואע"ג דליכא זריקה המשתברת וכן משמע מתוך פרש"י ומה שפירש כעין פנים (ב) זהו כעין זכבים שמקדש דהוו תקרובת כדכתיב (שמות כג) וזבח לאלהים יחרס צלתי לה' לצדו אלמלא דאפילו זריקה שאינה משתברת כיון דהוי דומיא דלפנים קרי זבח עבודת כוכבים ואזנים אין עוזדין בהם צפנים ואין נראה לר"י דהא כנולה שמעמין משמע דאפילו בבעין פנים צעינן זריקה המשתברת וכן משמע בסמוך ואפי' בעבודת כוכבים שדרכה לעודנה במקל לכן נראה לפרש כעין פנים כעין זימה וזריקה דבר המשתברת ו**ואין מתליעין ומהמין במועד**. ומייירי כגון שאינו אכז בהמתנה עד לאחר המועד דלכ"כ שרי כיון דאוקומי אילנא הוא מדשרי ליה בשביעית דהא דבר האכז מותר במועד אי נמי אפי' הוא אכז ממש איכא למימר דאסור במועד משום טירחא ימירא כדאמר' בפ"ק דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות זרעים במי קילון משום טירחא ימירא אע"פ שיותר להשקות במי גשמים

משום דבר האכז: ו**במשקין אותן עד ראש השנה**. פירש הקונט' אע"פ שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנגיעות דהקנ ל' יום דרנבן והכא לא גזור וקשה תמאן אי כר"ע האמר תוספת שביעית דאורייתא מצחקים ובקציר כמצות ואי כר' ישמעאל הלכה למשה מסיני היא אלא יש לפרש בשביעית בזמן הזה דרנבן ורבי היא כדאמר אצ"י בפ"ק דמועד קטן (דף ב:) ולרצא השקאה תולדה היא ואבות אסר רחמנא תולדות לא עי"ל דדוקא מלאכות של חרישה וזריעה הוו דאורייתא אבל שאר מלאכות אינן אלא מדרבנן: **שבר מקץ לפניה חייב**. וה"ה שצר אצנים לפני מרקולים שדרכו בזריקה: **ספת דה צואה**. פי' בקונט' האכילה זואה לשון מי ספו לך מאליה בריש פסחים (דף ג:) ולשון ספת קשה שהיה לומר ספה ועוד דבשלון משנה לא מצינו אכילה בלשון ספיהה לכן נראה לפרש ליכלנה צואה לשון טיבול כמו לא יספות במלת ויאכל דפרק הפועלים (ב"מ דף פט:):

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מוסרוס. דבעליניהו עוזב כוכבים: **נגר בן נגר**. חכם בן חכם: **דיפרקינה**. שיוכל לתרצה. ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה: **דרב גידל**. דאין ציטול לתקרובת והכא קמני מותרות: **מתליעין**. נוטלינן מולעת שצאלין: **ומוסמין**. כשיש מכה בצינן ונשרה קלת קליפתו מדביקין שם וצל וקושרין שלא ימות ולא דמי האי לאין מוצלינן דמועד קטן (דף ג.) דהתם וצול דקרקע והוא עבודה שצדדה ושצכרס: **כאן וכאן**. שביעית ומועד אין מגומין קוטע את הנוף כדי שיזילא נופות הרבה סביבות הגזיוס: **אכל סכין שמן לגיווס**. כדי שלא ימות האילן אס גזוס קודם לכן. מלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא והני לאו מלאכת קרקע נינהו דאוקומי אילנא בעלמא הוא שלא ימות ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא: **אלא זיהוס**. דשביעית אגזיוס דשביעית קשיא ליה דקתני כאן וכאן אין מגומין: **אוקומי**. שלא יתקלקל מכמות שהוא אבל אינו משביחו: **אצרוי**. מחזיקין ומשביחו: **ועושין לסס בתיס**. גדר אמה גובה סביבותיו וממלאין אותו עפר: **עד ראש השנה**. של' ערב שביעית אע"פ שעבודת האילן אסור שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנגיעות דהקנ שלשים יום מדרבנן הן והכא לא גזור: **דרב עוקבא**. דמסכת סוכה צפ' לולב וערבה: **קישקושי**. חפירה תחת הזימים: **ספומי פילי**. אס נתגלו שרשי האילן שרי דאוקומי הוא: **אס הפגין**. פגי תאניה סכין אותן צומן כסהן חונטין כדי שיהו שמינות: **מפעמין אוסן**. ממלאין את הנקצין שמן. פגין הוא פירי עזמנו כשגדל מעט: **האי אוקומי והאי אוקומי**. זיהוס נמי אוקומי הוא מדשרי ליה בשביעית כדשנינן לעיל מאי שגא סיכה דשרי דקתני סכין שמן לגיוס כו': **עבודת כוכבים שעוזדין אותם במקל**. שמקשקשי לפניה במקל: **שצר מקל בפניה חייב**. כדאמרין בפרק ד' מימות (סנהדרין דף ס:) דכל עבודות שצפנים שעצר בהן עבודת כוכבים צין דרכה בךך צין שאין דרכה בךך חייב דכתיב' זובח לאלהים וגו' אלאי' מידי דחוי לשם אסור לכל עבודת כוכבים ודבר שאינו כעין פנים דרכה בךך חייב דנפקא לן מאיפה יעבדו הגוים האלה וגו'^א אין דרכה בךך פטור וזו אס לא היו עוזדין אותה במקל לא מחייב בצצר מקל דלא שייכא צפנים ואס היו עוזדין אותה בזריקת מקל לא מאי למידק' זרק מקל צפניה פטור ואס בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עוזדין אותה בקשקוש מקל או צעינן אחר הלכך שצר מקל צפניה חייב ואע"פ שאין עבודתה בךך דכיון

דדמי שצירה לזימתה בהמה של פנים ששוצר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אצל זרק פטור הואיל ואין עבודתה בךך והא לא דמילא לעבודת פנים כדמפרש לקמן [נא:] **וזריקה המספצרת**. כגון זריקת דס ^א של פנים שאינה מחוברת אלא משתצר ונופל טיפים טיפים: **ספס לה זואה**. האכילה זואה: **חייב** חייב דדוקא מלאכות של חרישה וזריעה הוו דאורייתא אבל שאר מלאכות אינן אלא מדרבנן: **שבר מקץ לפניה חייב**. וה"ה שצר אצנים לפני מרקולים שדרכו בזריקה: **ספת דה צואה**. פי' בקונט' האכילה זואה לשון מי ספו לך מאליה בריש פסחים (דף ג:) ולשון ספת קשה שהיה לומר ספה ועוד דבשלון משנה לא מצינו אכילה בלשון ספיהה לכן נראה לפרש ליכלנה צואה לשון טיבול כמו לא יספות במלת ויאכל דפרק הפועלים (ב"מ דף פט:):

חייב

מסורת הש"ס

א) [במלביט ב כד פסוק יד מתרגם של חרש והמסגר חרש נגר ערוך], ב) שביעית פ"צמ"ד, א) סוכהמז: מ"ק ג, ד) שביעית פ"צ מ"ה ע"ש, ה) דבה כר ירמיה פל"ג, ו) בס"א: כל, ז) [שמות יב], ח) בס"א: אלמא, ט) [דברים יב, י] [למיתר, כ] בס"א: לגלחוס,

◀◀▶▶

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה זריקה וכו' דס שבפנים שאינה מחוברת: ב) תר"ח בעין (נעמוד א) כעין פנים כעין זכבים שמקדש הוא דהוי כלי' וזימת וכו' נמחק:

◀◀▶▶

מוסף רש"י

מותרות. שהרי ציטול העיט"ס שסמר לגל (קטיל צב). לאברויי אילנא. כמו (יחזקאל כג) וברא אותם בתרבותם, לנקוב העפר שעל השקשש ולהוצי' ציטא קן ויתמות והאילן משביח, כך שמעמך, לשנא אחרינא להכריח את האילן ולהשמיחו (סוכה דה). ואסור. דהוי משום רוחא (תו"ק ג.). לסתומי פילי. שהשקשס מנגולס וזריך לסתוסם שלא יבש האילן, פילי כקשס (סוכה דה) מסתס כקשס של אילן (תו"ק ג.). ושרי. דלית ביה משום סתידא (שם). לאוקומי אילנא. שלא ימות ואינו עשה להשביחו אלא לקיימן, שרי (סוכה דה).

◀◀▶▶

רבינו חננאל (המשך) ר"ה אין בשביעית לא. ופרקינן כדאמר מר עוקבא ברי חמא במסכת סוכה תרי קישקושי הוו. פי' קישקוש כדכתיב לקושש קש חד לאברויי אילנות כגון קשקוש ב' יבישין ברין ועלין ופסולת וחד לסתומי פילי, לסתום הסדקין שבאילן. הכא נמי תרי זיהום הוו חד לאברויי אילני שעושין בו הרבה אסורי. וחד לאוקומי אילני ושרי: וחד סיכה סכין שמן לגיווס שלא יכהו הברד. וסיכה לפגין כדי שיחבשלו בעמם ויושכחו מהרה לאכילה. וסיכת הפגין הוא פטומי פירא. לפיכך אסור בשביעית שרי ובמועד אסור לאוקומי הוא. וסיכת שמן לאוקומי הוא. וכיון דתורוייהו לאוקומי נינהו אמאי סיכה במועד שרי וזיהום אסור. קשיא: פי' שבר מקל בפניה. השביחה היא מעשה עבודה כגון החזיכה אבל זריקה אינה מעין עבודה. ספת לה צואה או ניסך לה עביט של מימי רגלים חייב.

א) חסר כאן וז"ל אבל אין מגומין צין במועד ואין בשביעית לית נגר וכו'. ב) אולי ז"ל כגון קשקוש של צין יבשים ועלין וכו'.